

Plukovník Ing. Ladislav Klíma, CSc.

K UTVÁŘENÍ NÁZORU NA VYČÍSLENÍ NÁKLADŮ NA PROFESIONÁLNÍ ARMÁDU

Profesionální armáda, respektive vykonávání rolí v armádě za úplatu existuje ve světě již dlouhou dobu. Ačkoli je považován tento druh výkonu vojenské služby jako nežádoucí, zdá se však (a je tomu i v naší společnosti), že je to jediný způsob, jak zabezpečit při přijatelných nákladech odpovídající počet zájemců pro službu v ozbrojených silách.

Řešení tohoto problému vyžaduje trvale rozvíjet odborné znalosti a získávat zkušenosti v této oblasti, neboť tento proces v Čs. armádě byl zahájen a je třeba vidět, že ne příliš úspěšně. **Nepříznivé na tento proces působí současné společenské a ekonomické podmínky včetně vztahu státní legislativy, státní administrativy a veřejnosti k otázkám bezpečnosti a obrany ČSFR, k Čs. armádě a k vojenské službě. Taktéž absence politického rozhodnutí a politické směrnice pro profesionalizaci Čs. armády zavádějí příčiny k nedosažení konsensu a nepřijetí koncepce profesionalizace.** Celkovému málo úspěšnému rozběhu profesionalizace v Čs. armádě nepřidává ani přetrvávání a udržování příkazového řízení v FMO snažícího se řešit interdisciplinární a komplexní složitý problém profesionalizace dílčími nedostatečně koordinovanými opatřeními bez vytvoření systémových předpokladů.

Základním předpokladem změny současné situace a dosažení příznivého obratu je dle mého názoru změna systému a vytvoření efektivních mechanismů a nástrojů řízení umožňujících navrhnout politická rozhodnutí pro profesionalizaci a řídit její realizaci v Čs. armádě.

Je třeba si uvědomit, že **úspěšně rozvíjený proces profesionalizace Čs. armády významně ovlivní efektivnost zajištění bezpečnosti a obrany ČSFR** a představuje hluboký zásah do života společnosti, armády i jednotlivých občanů ČSFR.

K tomu je žádoucí vytvořit ve FMO fórum pro diskusi, věcné projednávání a odborné posuzování problémů profesionalizace a na základě dosaženého konsensu formulovat společná východiska, přístupy, koncepce, strategie a programy umožňující dosáhnout společensky žádoucí cíle. Taktéž podpora odborné komunikace mezi složkami a organizacemi, zejména v oblasti vzájemné výměny informací, vzájemného obohacování se o nové poznatky v různých oblastech

odborné činnosti umožňující sdílení, využívání znalostí a zkušeností jednotlivých odborných složek ve prospěch vypracování a uskutečňování programu profesionalizace Čs. armády je nanejvýš žádoucí.

Mezi závažné bariéry, které znesnadňují uskutečňování programu profesionalizace, je nutné zařadit bariéry sociální. Mezi ně můžeme počítat především tyto:

- Vztah společnosti a mladé generace k bezpečnosti, obraně, armádě a vojenské službě.

- Situace na trhu práce, vztah nabídky a poptávky na trhu z hlediska potřeb lidských zdrojů pro profesionalizaci Čs. armády.

- Možnosti a limity motivace a stimulace.

- Parlamentní kontrola ozbrojených sil a odpovědnost státní legislativy za bezpečnost a obranu ČSFR.

- Sociální zabezpečení vojáka z povolání (platy, byty, rodinný život, osobní růst, perspektivy, uplatnění po odchodu z činné služby).

Všimněme si nyní poněkud podrobněji **souvislosti vztahu nabídky a poptávky na trhu z hlediska potřeb lidských zdrojů pro profesionalizaci**. Vyjdu z porovnání ekonomických nákladů na udržování profesionální armády a armády konskripční (složenou z občanů, kteří vykonávají vojenskou činnou službu na základě povinnosti uložené občanům státu zákonem o všeobecné branné povinnosti). Ze zkušeností jiných armád je zřejmé, že udržování profesionální armády je nákladnější. Je třeba se však zabývat otázkou **relativních nákladů** armády konskripční a profesionální armády a: koho že to jsou náklady. Jsou to náklady daňových poplatníků, branců, Federálního shromáždění, nebo FMO? Tyto náklady jsou zřejmě velmi rozdílné.

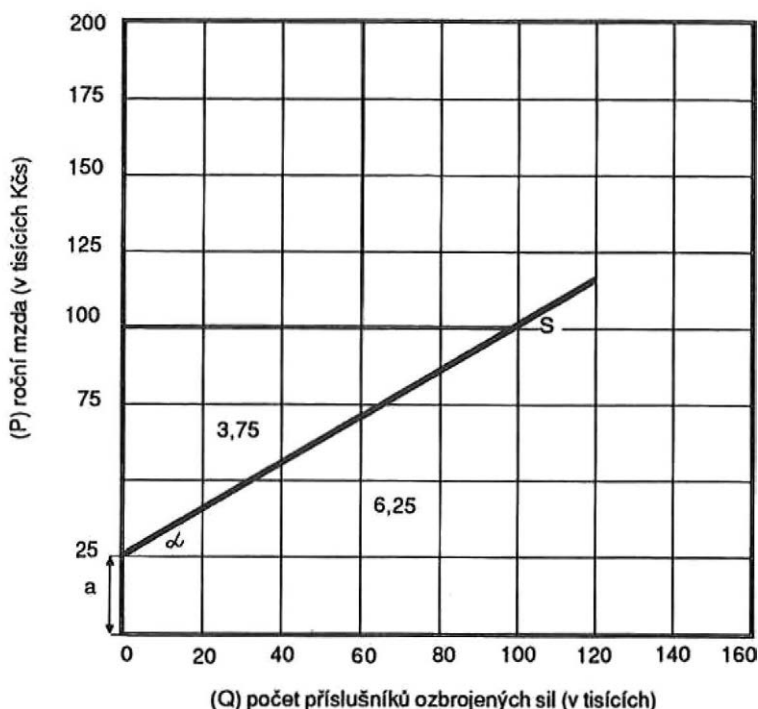
Tedy jaké jsou náklady mladého člověka, který se stává vojákem? Nejlepším způsobem, jak to zjistit, by bylo např. nabídnout úplatek a zvyšovat jej tak dlouho, až je pro mladého člověka přijatelný. Jestliže by se např. mladý člověk, dejme tomu jménem Novák, nechal odvést za 60 000 Kčs ročně, Kuchař za 90 000 Kčs ročně a Zeman za 200 000 Kčs ročně, pak tyto částky představují **náklady obětované příležitosti** Nováka, Kuchaře a Zemana. Náklady na rekrutaci všech tří by se potom daly odhadnout částkou 350 000 Kčs ročně.

Náklady obětované příležitosti nutno chápat jako funkci předcházejících alternativních pracovních příležitostí a všech druhů ostatních hodnot:

- preferencí respektujících životní styl,
- postojů vůči válce,
- stupně zbábělosti, nebo hrdinství atd.

Když stát přidává na platech příslušníkům ozbrojených sil a zvyšuje svou nabídku do té doby, než získá žádoucí množství vojáků, vlastně v určitém smyslu **minimalizuje náklady svého programu**. Proto do armády získá osoby s nejmenšími náklady obětované příležitosti, jako je Novák, ale nikdy ne Zeman.

Pro další úvahy je žádoucí zkonstruovat křivku nabídky vojenských dobrovolníků - viz obr.

Obr.

Na obr. je znázorněna **křivka nabídky vojenských dobrovolníků** ke vstupu do profesionální armády. Křivka nabídky směřuje nahoru doprava, ať je její poloha a směrnice jakákoli.

Ti občané, kteří přidělí svým dostupným alternativám nízkou hodnotu, stanou se profesionálními vojáky při velmi nízkém platu. Za našich předpokladů ale může být např. zajištěno 100 000 profesionálů pouze tehdy, jestliže se jim nabídne plat alespoň 100 000 Kčs ročně. To by znamenalo **10 miliard Kčs ročně**. Protože však daňoví poplatníci nejsou rádi, když jejich daně rostou, bude se Federální shromáždění ČSFR zdrážet tak velkou částku schválit. FMO bude tuto alternativu brát v úvahu a částku, která mu působí starosti, sníží dejme tomu na polovinu a nabídne pouze 50 000 Kčs ročně a vynutí si odvody. Veřejné náklady budou nyní pouze **2 miliardy Kčs ročně**. Nyní to vypadá, že se spoří náklady.

Jaké jsou však náklady těch, kteří tvoří ozbrojené síly? Náklady profesionální armády by za našeho předpokladu byly 6,25 miliardy Kčs. To je hodnota, kterou představuje plocha pod křivkou nabídky až po hranici 100 000 lidí. Nebo jinak vyjádřeno, je to součet hodnot obětovaných příležitostí těch, kteří byli odvedeni.

Dalších 3,75 miliardy vyplacených Kčs jsou převody bohatství od daňovými poplatníků k příslušníkům armády, kteří byli odvedeni za nižší plat, ale kteří nicméně přesto dostávají vyšší plat, než by vyžadoval nábor 100 000 profesionálů.

Služba v konskripční armádě nesnižuje náklady na udržování stavu vojska
Spíše tyto náklady přesouvá z ramen daňových poplatníků na bedra branců. Je to důsledek, který ekonomové mohou vyzdvihnout.

Jaké tedy budou náklady těch, kteří podléhají službě v konskripční armádě? Nelze říci nic, s tou výjimkou, že budou určité větší. Náklady by byly opět na úrovni 6,25 miliardy Kčs tehdy a pouze tehdy, pokud by se uskutečnil odvod právě těch, kteří by se nechali najmout v podmínkách profesionální armády. To je ale velmi nepravděpodobné. Čím více je branců, kteří jsou zabezpečováni pro vojenskou službu v konskripční armádě spíše při vyšším než nižším konci křivky nabídky, tím vyšší budou náklady na odvody. Např. muž, který by se stal profesionálem za mzdu 60 000 Kčs ročně, se nabídne 50 000 Kčs ročně. Nabídku odmítne a v důsledku toho není odveden. Namísto něho je odvedena osoba, která by se stala profesionálem jen při nabídce 150 000 Kčs ročně. Daňovým poplatníkům se ušetřilo 10 000 Kčs ročně, ale bránci ztratil 100 000 Kčs.

Uvedený příklad je pouze dílčím problémem z celé množiny problémů, které bude nutné vyřešit, aby komplexní program profesionalizace Čs. armády byl postaven na reálných základech a vycházel tudíž ze znalosti věci.

Metoda přístupu uvedená v příkladě by mohla s použitím skutečných ukazatelů vést k identifikaci dílčí sociální bariéry způsobené neznalostí situace na trhu práce, vztahu nabídky a poptávky na trhu z hlediska potřeb lidských zdrojů pro profesionalizaci Čs. armády.

Literatura:

- Heyne, P.: Ekonomický styl myšlení. VŠE, Praha 1991.

Generálmajor Ing. Steve Perišť

ROZHODOVAT SÁM JE POHODLNÉ, ALE...

O řízení bylo již hodně napsáno. Všichni řídicí pracovníci jsou přesvědčeni, že řízení rozumí. Mají řadu teoretických znalostí, mají své zkušenosti, vědí jak na to.

Za minulého režimu se mnoho (neodvolatelných a nezranitelných) řídicích pracovníků